

พุท ธ กิ จ

ข อ ง พ ร ะ พุ ท ธ เ จ้ า

ในเวลาเช้าเสด็จบิณฑบาต

เวลาเย็นทรงแสดงพระธรรมเทศนา

เวลาย่ำค่ำทรงประทานโอวาทแก่ภิกษุ

เที่ยงคืนทรงพยากรณ์ปัญหาแก่เทวดา

เวลาใกล้รุ่งทรงตรวจดูหมู่สัตว์ผู้ที่พระองค์จะโปรดได้

พุทธกิจของ พระพุทธเจ้า

๓๔๓

ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นใหญ่ สำเร็จได้ด้วยใจ ถ้าใครมีใจ
ใสสะอาดบริสุทธิ์ผ่องใสเป็นประจำ จะส่งผลออกมาทางกาย วาจา
คำพูดและการกระทำก็จะพลอยใสสะอาดบริสุทธิ์ตามไปด้วย
เพราะการพูดและการกระทำที่บริสุทธิ์ดังามนั้น เกิดขึ้นจากใจที่
ใสบริสุทธิ์ เมื่อมีความบริสุทธิ์ ความสุขก็จะพร่างพรูออกมา
เพราะฉะนั้นผู้ที่ปรารถนาหาความสุขความก้าวหน้าในชีวิต
จำเป็นต้องฝึกฝนจิตใจของตนเองให้หยุดนิ่ง ให้ใสบริสุทธิ์ ไม่ให้
ขุ่นมัว วิธีลัดที่สุดที่จะทำให้ใจของเราใสบริสุทธิ์ผุดผ่อง คือ
การทำสมาธิภาวนา ฝึกฝนอบรมใจตามหลักพุทธวิธี โดยนำ
ใจมาหยุดนิ่งตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ เมื่อทำได้อย่างนี้
นอกจากจะเป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จในทางโลกแล้ว ยังส่ง
ผลให้สำเร็จในทางธรรม ได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน ซึ่งเป็นที่
พึ่งที่ระลึกของตัวเรา และมวลมนุษยชาติทั้งหลายอีกด้วย

ผู้รู้ได้เรียบเรียงพุทธกิจ ๕ ประการของพระพุทธเจ้าไว้ว่า

“ปุพฺพพณฺเฑ ปิณฺฑปาทณฺจ ในเวลาเช้าเสด็จบิณฑบาต
สายณฺเฑ ธมฺมเทศน์ เวลาเย็นทรงแสดงพระธรรมเทศนา
ปโทเส ภิกฺขุโอวาท เวลาบ่ายคำทรงประทานโอวาทแก่ภิกษุ
อุทฺตมรตฺเต เทวปณฺหนึ เทียงคินฺทรวงพยากรณ์ปัญหาแก่เทวดา
ปัจจุเสว คเต กาเล ภพฺพาภพฺเพ วิโลกนํ เวลาใกล้รุ่งทรง
ตรวจดูหมู่สัตว์ผู้ที่พระองค์จะโปรดได้”

พุทธกิจของพระพุทธเจ้า

๓๔๔

พวกเราในฐานะที่เป็นพุทธบริษัท เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ ที่ผ่านๆ มา เราเคยได้ยินพุทธทานุภาพ รู้ชัดถึงพระปัญญาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ แม้กระทั่งพระพุทธานุคุณ ๙ ประการ ของพระองค์ว่ามีอะไรบ้าง เราได้ยินได้ฟังกันมาพอสมควร แต่บางท่านอาจจะรู้ว่า ในแต่ละวันพระบรมศาสดาเอกของโลก ทำอะไรบ้าง โดยเฉพาะตลอด ๔๕ พรรษาของพระพุทธองค์ ทรงใช้เวลาให้ผ่านไปด้วยการบำเพ็ญพุทธกิจอย่างไรบ้าง

*ในวันหนึ่งๆ ของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น จะทรงบำเพ็ญกรณียกิจอยู่ ๕ อย่าง ซึ่งเป็นกิจวัตรหลัก พระพุทธองค์ ทรงบำเพ็ญประโยชน์ทั้งกลางวัน และกลางคืน เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของเหล่าเวไนยสัตว์ เพราะอรรถกถาประโยชน์ คือ ประโยชน์ของพระองค์ เต็มเปี่ยมบริบูรณ์แล้ว ตั้งแต่ประทับนั่งอยู่ใต้คางไม้พระศรีมหาโพธิ์ ในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ นั่นคืองานขจัดกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไปจากใจ เหลือเพียงประโยชน์ของชาวโลก คือ งานสร้างสันติสุขให้บังเกิดขึ้นในโลก ซึ่งเป็นพุทธกิจของพระพุทธเจ้า ที่จะนำพาสรรพสัตว์ทั้งหลาย ให้หลุดพ้นจากทุกข์ไปสู่อายตนิพพาน

พุทธกิจของ พระพุทธเจ้า

๓๔๕

ในบรรดาพุทธกิจ ๕ อย่างนั้น เริ่มตั้งแต่กิจวัตรในเวลาเช้า พระผู้มีพระภาคเจ้าจะเสด็จลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ ทรงปฏิบัติพระ-
สรีระ และทรงประทับนั่งเข้านิโรธสมาบัติบนพุทธอาสน์จนถึง
เวลาภิกขาจาร ครั้นถึงเวลาภิกขาจาร ทรงครองจีวร ถือบาตร
บางครั้งเสด็จพระองค์เดียว บางครั้งแวดล้อมไปด้วยหมู่ภิกษุสงฆ์
เสด็จเข้าไปบิณฑบาตตามหมู่บ้านหรือพระนคร บางครั้งเสด็จ
เข้าไปตามปกติบางครั้งก็เสด็จเข้าไปด้วยปาฏิหาริย์นานาประการ
เพื่อเพิ่มพูนความศรัทธาเลื่อมใสแก่พุทธบริษัทผู้มีบุญ

เมื่อพระบรมโลกนาถเสด็จเข้าไปบิณฑบาต ลมที่พัดอ่อนๆ
พัดไปเบื้องหน้าแผ้วพื้นพลูธำให้สะอาดหมดจด ทันทิที่พระบาท
เบื่องขวาประดิษฐานลงภายในธรณีประตู พระฉัพพรรณรังสีก็
เปล่งสว่างไสว แผ่ชานออกจากพระพุทธสรีระพุ่งวนแควววน
ประดับปราสาทราชมณเฑียร ดังแสงเลื่อมพรายแห่งทอง
ประดุจดั่งแวดล้อมไว้ด้วยผืนผ้าอันวิจิตร หมู่สัตว์ ช้าง ม้า
และนกทั้งหลายซึ่งอยู่ในสถานที่ใกล้ๆ พวกมันเปล่งสำเนียง
เสนาะโสต ทิพยสังคีตของเหล่าเทวดาในสวรรค์ ก็ถูกขับขาน
ไพเราะเสนาะโสตยิ่งนัก

เมื่อพุทธศาสนิกชนรู้ว่า วันนี้พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จ
เข้าไปบิณฑบาต ต่างพากันแต่งตัวนุ่งห่มเรียบร้อย พร้อมทั้งถือ
ของหอมและดอกไม้ ออกจากบ้านเดินไปตามถนน บุษยาพระผู้มี-

พุทธกิจของพระพุทธเจ้า

๓๔๖

พระภาคเจ้า ด้วยของหอมและดอกไม้ ด้วยความเคารพ ถวายบังคมแล้ว กราบทูลขอสงฆ์ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระองค์โปรดประทานภิกษุแก่พวกข้าพระองค์ แล้วรับบาตร น้อมถวายบิณฑบาตโดยเคารพ

หลังจากทำภารกิจแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าจะทรงแสดง พระธรรมเทศนาโปรดพุทธบริษัทให้ได้บรรลุธรรม ตั้งอยู่ใน ไตรสรณคณน์ จนกระทั่งได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ จากนั้นทรง ลุกจากอาสนะเสด็จกลับพระวิหาร ครั้นทรงบำเพ็ญพุทธกิจ ช่วงนี้แล้ว ทรงประทานโอวาทแก่ภิกษุสงฆ์ ตามสมควรแก่จริต อริยาไคยของภิกษุแต่ละรูป ทรงประทานกรรมฐานที่เหมาะสมแก่ ภิกษุแต่ละรูป

เมื่อภิกษุสงฆ์รับโอวาทแล้ว ก็กลับไปที่พักกลางวันของ ตนเอง หาที่หลีกเร้นตามอัชฌาสัย เช่น ไปสู่ป่า ไปสู่โคนไม้ เรือนว่าง ลอมฟาง สำหรับท่านที่มีฤทธาานุภาพมาก กิจที่จะทำ อาสวะให้สิ้นไปของท่านสำเร็จแล้ว ท่านจะเข้านิโรธสมาบัติ เสวยสุขอยู่ด้วยกายธรรมอรหัต

พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จเข้าพระคันธกุฎี ทรงมีพระสติ- สัมปชัญญะ ตรวดดูเหล่าเวไนยสัตว์ที่จะได้บรรลุธรรมากิสมัย ตามสถานที่ต่างๆ ในช่วงคล้อยบ่ายไปแล้ว มหาชนพากันนุ่งห่ม

พุทธกิจของ พระพุทธเจ้า

๓๔๓

เรียบร้อย ถีของหอมและดอกไม้ มาประชุมกันในพระวิหาร โดยพร้อมเพรียง เมื่อถึงเวลาพระพุทธรองค์จะทรงแสดงธรรม ที่ควรแก่กาลสมัยท่ามกลางธรรมสภา ซึ่งการเทศนาของ พระพุทธรองค์ในแต่ละครั้ง จะมีผู้บรรลุลิทธิมากมายน

หากพระผู้มีพระภาคเจ้ามีพุทธประสงค์จะโสรจสรง พระวรกาย จะเสด็จลุกจากพุทธอาสน์เข้าสู่ซุ้มที่สรงสนาน ทรงสรงพระวรกายด้วยน้ำที่ภิกษุผู้เป็นพุทธอุปัฏฐากจัดถวาย จากนั้นจะเสด็จไปประทับบนพุทธอาสน์ในพระคันธกุฎี หลีกเร้น อยู่เพียงลำพังพระองค์เดียว ในช่วงคำภิกษุสงฆ์พากันมาเข้าเฝ้าเพื่อฟังธรรม ทูลถามปัญหา หรือทูลขอกรรมฐาน ตลอด ช่วงเย็นนั้นพระพุทธรองค์จะให้โอกาสกับพระภิกษุสงฆ์ซักถาม ปัญหาได้เต็มที่จนถึงปฐมยาม ซึ่งอยู่ในช่วงราว ๔ ห่ม

เมื่อสิ้นสุดกิจในปฐมยาม หลังจากภิกษุสงฆ์ถวายบังคม ลาพระพุทธรองค์แล้ว เป็นเวลาแห่งมัชฌิมยาม เหล่าเทวดาใน หมื่นโลกธาตุ จะพากันมาเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า เพื่อทูลถาม ปัญหาที่เตรียมมา เทวดาเขารักในการฟังธรรมมาก พระผู้มีพระภาคเจ้าก็ทรงเมตตาตอบปัญหาแก่เทวดาจนบรรลุลิทธิมากมายนับไม่ถ้วน ส่วนปัจฉิมยาม พระผู้มีพระภาคเจ้าทรง แบ่งเวลาออกเป็น ๓ ส่วน คือ ทรงยับยั้งอยู่ด้วยการเสด็จจงกรม

พุทธกิจของ พระพุทธเจ้า

๓๔๘

เพื่อทรงเปลื้องจากความเมื่อยล้าที่ทรงนั่งแสดงธรรม และตอบปัญหาเทวดามาเป็นเวลาหลายชั่วโมง

ในส่วนที่สอง พระองค์จะเสด็จเข้าพระคันธกุฎี ทรงมีพระสติสัมปชัญญะ สำเร็จลีฬสียาสน์ คือ ทรงนอนตะแคงขวา พระองค์บรรทมโดยใช้เวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมงก็เสด็จลุกขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่สามของปัจฉิมยาม ครั้นเสด็จลุกขึ้นประทับนั่งแล้ว ทรงใช้พุทธจักรุญแจข่ายพระญาณออกไปตลอดหมื่นโลกธาตุ เพื่อตรวจดูสรรพสัตว์ผู้สร้างสมบุญญาธิการไว้อย่างดีแล้ว และมีบุญบารมีมากพอที่จะได้บรรลุธรรมมาภิสมัย แม้อยู่ไกลเพียงไร พระองค์ก็จะเสด็จไปโปรดให้ได้บรรลุธรรม นี่เป็นพุทธกิจ ๕ ประการ โดยย่อๆ ของพระผู้มีพระภาคเจ้าของเรา

เราจะเห็นว่า ตลอด ๔๕ พรรษา แห่งการอุบัติขึ้นของพระพุทธเจ้านั้น เป็นไปเพื่อสันติสุขของมวลมนุษยชาติอย่างแท้จริง ทำให้สรรพสัตว์ได้หลุดพ้นจากความมืดคืออวิชชา ได้ติ่มรสอมตธรรม หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ กันมากมายนับไม่ถ้วน ทำให้พระพุทธศาสนาปักหลักมั่นคงเป็นหลักชัยของชาวโลกเรื่อยมา กระทั่งถึง ๒,๕๐๐ กว่าปี เพราะพระองค์ทรงรู้จักบริหารเวลา และใช้เวลาที่ผ่านไปให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงสมควรที่พวกเราพุทธบริษัททั้งหลาย จะ

พุทธกิจของพระพุทธเจ้า

๓๔๕

เทิดทูนบูชากราบไหว้ และหาโอกาสปฏิบัติธรรมเป็นปณิธาน
และถวายอามิสบูชาเป็นการตอบแทนพระคุณอันยิ่งใหญ่ของ
พระพุทธองค์ให้ได้ทุกๆ วัน

